voorstel

Zwolle

# Raadsbrief

Datum 29 januari 2025

| | |
|---|---|
| **Onderwerp** | Uitvoeringsagenda Basisvaardigheden 2025 - 2026 |
| Versienummer | 2 |
| **Portefeuillehouder** | Michiel van Willigen |


**Samenvatting**
Op 18 december 2023 is de beleidsnota Basisvaardigheden 2023- 2026 door u vastgesteld. Naar aanleiding van deze vaststelling presenteren wij u nu de Uitvoeringsagenda Basisvaardigheden met daarin een nadere uitwerking van de concrete stappen en acties. De Uitvoeringsagenda is een richtinggevend document en wordt jaarlijks geüpdatet. Hierdoor kunnen we op basis van voortschrijdend inzicht en veranderende omstandigheden blijven ontwikkelen. Dit zorgt ervoor dat de inzet effectief blijft en aansluit bij de actuele behoeften en beschikbare middelen.
De verwachting is dat de financiën zullen veranderen, maar we gaan ervan uit dat dit geen invloed heeft op onze aanpak. Een integrale samenwerking tussen verschillende beleidsvelden stelt ons namelijk in staat om de beschikbare middelen efficiënter te benutten. Deze gezamenlijke inzet zorgt ervoor dat we de gewenste resultaten kunnen blijven behalen, ongeacht externe veranderingen.

Daarnaast brengen we focus aan in onze aanpak. Deze ligt op de thema's: arbeidsparticipatie en arbeidsmarktbeleid, gezondheid, financiële (zelf)redzaamheid en de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid. Deze thema's dragen direct bij aan het versterken en verbeteren van de positie van onze inwoners en zijn essentieel voor een duurzame en inclusieve samenleving.
Tot slot integreren we bij deze thema's de inzet van ervaringsdeskundigen (Taalambassadeurs). De inzet van ervaringsdeskundigen is van cruciaal belang, omdat zij met name de inwoner met Nederlands als eerste taal beter kunnen bereiken, motiveren en ondersteunen, door hun herkenbaarheid en gedeelde ervaringen.


**Bijlagen**
1. Uitvoeringsagenda basisvaardigheden 2025 – 2026.

**Openbaarheid**
☒ Openbaar
☐ Geheim

**Wij stellen u voor kennis te nemen van:**
1. De Uitvoeringsagenda van de beleidsnota basisvaardigheden 2023 – 2026.
2. De stand van zaken met betrekking tot toezegging 881: monitoring op de inzet van de effecten van de Taalmeter.
3. De wijze van afdoening van toezegging 906: het periodiek informeren over de voortgang van het project positieve gezondheidsvaardigheden.

Datum 29 januari 2025

**Inleiding**
Op 18 december 2023 heeft u de beleidsnota Basisvaardigheden 2023- 2026 vastgesteld. Naar aanleiding hiervan bieden wij u de Uitvoeringsagenda Basvaardigheden aan, waarin de concrete stappen en acties zijn uitgewerkt. Bij de totstandkoming van de Uitvoeringsagenda is afstemming gezocht met maatschappelijke organisaties en aanpalende beleidsterreinen, zoals onderwijskansenbeleid, gezondheid, arbeidsparticipatie en arbeidsmarktbeleid en armoede en schulden.

Landelijke ontwikkelingen hebben invloed op de uitvoering van het beleid. Per 1 januari 2025 is het landelijke programma Tel mee met Taal beëindigd. Hoewel de financiering vanuit dit programma is stopgezet, is nog niet duidelijk hoeveel alternatieve middelen er beschikbaar komen.

Deze context vraagt om een gerichte en samenhangende aanpak. De komende periode ligt de focus op arbeidsparticipatie en arbeidsmarkt, gezondheid, financiële (zelf)redzaamheid en de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid. Deze thema's dragen direct bij aan het versterken en verbeteren van de positie van onze inwoners en zijn essentieel voor een duurzame en inclusieve samenleving.

**Kader**
Beleidsnota Basisvaardigheden – raadsbesluit 18 december 2023.
Raadsbrief project positieve gezondheidsvaardigheden – 11 maart 2024.
Uitvoeringsagenda arbeidsparticipatie en arbeidsmarktbeleid – 21 januari 2025.

**Kernboodschap**
We zetten in op het vergroten van basisvaardigheden van de Zwolse inwoners. Het vergroten van basisvaardigheden is geen doel op zich, maar vooral een middel om zo zelfstandig mogelijk te kunnen functioneren. Als meer mensen beter kunnen lezen, schrijven, rekenen en beter op de computer zijn, dan is de beweging naar werk, naar meedoen, naar gezondheid en naar welvaart gemakkelijker te maken. Daarnaast heeft het positieve effecten op het welzijn van mensen zelf, op het zelfbeeld, op hun interactie met anderen en op hun welbevinden. En als meer mensen hierdoor kunnen meedoen, heeft dat positieve gevolgen voor de samenleving als geheel. Basisvaardigheden lopen als een rode draad door de verschillende levensgebieden van mensen.

Met deze raadsbrief en bijlage informeren wij u over de Uitvoeringsagenda basisvaardigheden. Deze agenda vormt een nadere concretisering van de vijf ambities zoals uiteengezet in de beleidsnota:

1. We vergroten het bereik en het effect van het aanbod voor volwassenen (18+ en niet-inburgeringsplichtig).
2. We zetten extra in op het bereiken van inwoners met Nederlands als eerste taal (NT1).
3. We zetten in op preventie van (taal)achterstand bij kinderen en jongeren.
4. De aanpak basisvaardigheden bedden we structureel in binnen de beleidsterreinen van het sociaal domein.
5. We passen onze communicatie verder aan, zodat ook de inwoner die minder taalvaardig is ons kan begrijpen.

**Toelichting**

*1.1. De Uitvoeringsagenda basisvaardigheden 2024 – 2026 is een uitwerking van de vijf ambities.*

De Uitvoeringsagenda Basisvaardigheden is een nadere concretisering van de ambities en de reeds beschreven acties uit de beleidsnota. Het betreft zowel de reeds gestarte acties als de nog uit te voeren acties. Dit biedt een volledig en integraal overzicht van de voortgang en de te nemen stappen.

Waar mogelijk wordt bij de beschreven acties gestreefd naar een integrale aanpak zoals in het project positieve gezondheidsvaardigheden (samenwerking tussen gezondheid en basisvaardigheden) en de Gemeentelijk Gezinsaanpak Geletterdheid (samenwerking tussen onderwijskansen en basisvaardigheden). Ten aanzien van de vijfde ambitie is er samenwerking met het programma Menselijke Maat.

*1.2. Focus in de uitvoeringagenda*

Het onderwerp basisvaardigheden is breed en raakt verschillende domeinen. Geringe basisvaardigheden hangen vaak samen met of zijn terug te voeren op onderliggende problemen in meerdere leefgebieden, zoals werk en inkomen, armoede en schulden en gezondheid. Er is vaak sprake van een complexe combinatie van problemen die elkaar versterken. Daarom is het belangrijk om, ondanks de veelzijdigheid van het vraagstuk, met een integrale aanpak te werken die zowel bestuurlijk als ambtelijk samenwerking vereist.

Om effectief te kunnen handelen, moeten we keuzes maken over waar we de meeste impact realiseren. De focus wordt gelegd op volgende kerngebieden: arbeidsparticipatie, financiële (zelf)redzaamheid, gezondheid en de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid (het doorbreken van de cyclus van laaggeletterdheid). Binnen deze thema’s wordt zorgvuldig geselecteerd welke onderdelen als prioriteit worden aangepakt, zodat we doelgericht en effectief kunnen werken aan verbetering. De keuzes die we maken, zijn niet alleen bedoeld om de directe situatie van de inwoners te verbeteren, maar dragen ook bij aan het versterken van hun positie op de langere termijn. Deze aanpak is essentieel voor het creëren van een inclusieve en duurzame samenleving, waarin iedereen de kans krijgt om volledig deel te nemen.

Een belangrijke pijler van de uitvoering is de integrale inzet van ervaringsdeskundigen, zoals Taalambassadeurs. Taalambassadeurs dragen bij door hun praktische inzichten te delen, wat de effectiviteit van de uitvoering vergroot. Een voorbeeld hierbij is het bereiken, motiveren en ondersteunen van inwoners met Nederlands als eerste taal.

*1.2. De Uitvoeringsagenda als richtinggevend kader*

Deze Uitvoeringsagenda vormt op dit moment het uitgangspunt voor de aanpak van geringe basisvaardigheden. Tegelijkertijd blijft de agenda in ontwikkeling en wordt deze op basis van voortschrijdend inzicht en veranderende omstandigheden, waar nodig bijgesteld. Dit zorgt ervoor dat de inzet effectief blijft en aansluit bij de actuele behoeften en beschikbare middelen. De verwachting is dat de financiën zullen veranderen, maar we gaan ervan uit dat dit geen invloed heeft op onze aanpak. Door intensiever samenwerking kunnen we namelijk de beschikbare middelen efficiënter inzetten en de gewenste resultaten blijven behalen.

De Uitvoeringsagenda beschrijft de concrete stappen en acties voor de komende jaren. Waar eerder de nadruk lag op taalscholing, is er nu, voortvloeiend uit de beleidsnota, gekozen voor een bredere,

meer integrale aanpak. Dit betekent dat we niet alleen basisvaardigheden, maar ook andere cruciale domeinen zoals arbeidsparticipatie en financiële (zelf)redzaamheid gelijktijdig aanpakken. In dit kader voerden we een pilot uit om financiële – en basisvaardigheden te versterken, zodat de financiële (zelf)redzaamheid van inwoners toeneemt. Daarnaast is er een intensieve samenwerking met het beleidsterrein arbeidsparticipatie en arbeidsmarkt. In dit gezamenlijke proces werken we onder andere aan een brede intake, zodat we inwoners met geringe basisvaardigheden vroegtijdig in beeld krijgen en passende ondersteuning kunnen bieden.

Een belangrijk aandachtspunt is het beter bereiken van inwoners met Nederlands als eerste taal, aangezien deze groep vaak minder zichtbaar is en daardoor moeilijker ondersteuning vindt. Om hen actief te bereiken, werken we samen met maatschappelijke partners, zoals bijvoorbeeld Travers Welzijn, Stadkamer, het Sociaal Wijkteam en Op Orde Zwolle. Daarnaast ondersteunen we intern professionals, zoals medewerkers van de afdeling Inwonerszaken, in het herkennen van geringe basisvaardigheden en het gericht aangaan van het gesprek hierover. Waar nodig kunnen zij inwoners warm doorverwijzen naar passende ondersteuning, zoals naar Taalpunt Zwolle.

Tot slot ontwikkelen we een toegankelijk aanbod van activiteiten die aansluiten bij de behoeften van deze inwoner. Het bestaande camouflageaanbod optimaliseren we en breiden we uit met recent gestarte initiatieven zoals de cursussen ‘Voor ’t zelfde Geld’ (gericht op het versterken van financiële – en basisvaardigheden) en ‘Gezond en goed met elkaar’ (gericht op het vergroten van gezondheidsvaardigheden en basisvaardigheden). Camouflageaanbod verwijst in deze context naar activiteiten of programma’s die gericht zijn op basisvaardigheden maar waarbij de nadruk niet direct ligt op deze vaardigheden.

*2. Update in het kader van de toezegging monitoring op de inzet van de effecten van de Taalmeter.*
Op 11 december 2023 is de toezegging gedaan om de effecten van de inzet van de Taalmeter te monitoren. In lijn met de toezegging informeren wij u hierbij over de voortgang. De verschillende basismeters (Taalmeter Rekenmeter en Digimeter) zetten we in om snel inzicht te krijgen in de basisvaardigheden van de inwoner. De uitslag vormt het startpunt voor een gesprek over de specifieke leerbehoefte van de deelnemer.

In 2024 nam Tiem 24 keer een basismeter af. Het betreft hierbij 14 keer de Taalmeter en 10 keer de Digimeter. Bij 20 uitslagen is er een mogelijke indicatie laaggeletterdheid, de overige 4 uitslagen laten geen indicatie laaggeletterdheid zien. De 20 uitslagen die duiden op een indicatie laaggeletterdheid (ruim 83%) benadrukken de urgente behoefte aan meer afnames van de basismeters. Hoewel we nu nog onder de gewenste frequentie zitten, pakken we deze uitdaging actief aan onder andere door het screenen op geringe basisvaardigheden te borgen in de brede intake arbeidsparticipatie. Deze gerichte aanpak zorgt ervoor dat we geringe basisvaardigheden beter kunnen identificeren en passend kunnen ondersteunen, met een aanzienlijke toename van metingen in de nabije toekomst.

*3. Toezegging voortgang project positieve gezondheidsvaardigheden.*
Op 11 maart 2024 is de toezegging gedaan om u periodiek te informeren over de voortgang van het project positieve gezondheidsvaardigheden. In lijn met de toezegging informeren wij u hierbij over de voortgang.

Het cursusprogramma ‘Gezond en goed met elkaar’ is ontwikkeld door de Vrije Universiteit Amsterdam (VU). Het doel van dit project is om gelijktijdig gezondheidsvaardigheden en taalvaardigheden te verbeteren. Dit op basis van de zes pijlers van Positieve Gezondheid en met als doel dat mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden zich gezonder gaan voelen. Het project wordt door de VU gecoördineerd. De uitvoering van de drie cursussen is in handen van een gecertificeerde leefstijlcoach van Sport Service Zwolle (SSZ).

De eerste groep deelnemers is van september 2024 tot en met december 2024 aan de slag gegaan in wijkcentrum Holtenbroek. De wervingsfase van deze groep is succesvol verlopen door een actieve samenwerking tussen de VU en verschillende maatschappelijke partners. Deze partners speelden een rol bij het bereiken van deelnemers met beperkte gezondheidsvaardigheden, door hen te informeren over de cursus. Daarnaast werd gebruik gemaakt van sociale media en flyer om het bereik te vergroten. Deze gecombineerde inspanningen zorgden voor een grotere zichtbaarheid van het project wat resulteerde in een goede opkomst van het maximaal aantal deelnemers (10), waaronder 7 deelnemers met Nederlands als eerste taal.
De samenstelling van de groep was divers. Zo bestond de groep uit mensen met verschillende leeftijden, achtergronden en behoeften. Dit laatste varieerde van meer willen bewegen tot het verbeteren van sociale vaardigheden. In de terugkoppeling na de eerste cursus door de VU kwam naar voren dat de opkomst stabiel is geweest en dat alle deelnemers de cursus hebben afgerond.
Dit wijst op een goede betrokkenheid, enthousiasme en tevredenheid met het programma. Gemiddeld gaven de deelnemers de cursus een 8.3.

De tweede groep is in januari 2025 bij Tiem gestart. De derde cursus start weer in Wijkcentrum Holtenbroek. Voor beide groepen zijn voldoende deelnemers.

Gezien de positieve resultaten tot nu toe en de voortgang van het project, kan de toezegging als afgedaan worden beschouwd. Verdere ontwikkelingen, zoals een terugkoppeling van de resultaten van het onderzoek van de Vrije Universiteit, nemen we mee in de reguliere jaarlijkse update van de Uitvoeringsagenda’s gezondheid en/of basisvaardigheden.

**Maatschappelijk draagvlak & participatie**
De Uitvoeringsagenda is in samenspraak en in samenwerking met maatschappelijke partners tot stand gekomen. Ook kunnen de acties die in de Uitvoeringsagenda staan, alleen maar worden uitgevoerd dankzij de inzet van en samenwerking met de vele betrokken enthousiaste partners in Zwolle. Samen met deze partners zetten we in op het vergroten van basisvaardigheden en daarmee het bevorderen van kansengelijkheid.

De Participatieraad is betrokken geweest bij het tot stand komen van het beleidsplan basisvaardigheden. Ook hebben de verschillende werkgroepen van de Participatieraad meegedacht over de Uitvoeringsagenda. De feedback vanuit deze werkgroepen was om meer focus aan te brengen in de Uitvoeringsagenda: ‘beter één actie goed kunnen wegzetten, dan heel veel tegelijk en niet voldoende’ (feedback vanuit de Participatieraad). Deze waardevolle input hebben we ons ter harte genomen en heeft voor een verdere afbakening gezorgd. Focus is belangrijk zodat wij samen met onze partners weten waar we aan werken.

**Communicatie**
Basisvaardigheden is een breed thema. Dit heeft ook gevolgen voor de manier waarop we willen communiceren en wie de doelgroep is. Om de bewustwording ten aanzien van laaggeletterdheid, laaggecijferdheid en geringe digitale vaardigheden te vergroten zal soms een publiekscampagne geschikt zijn, op andere momenten kiezen we voor het verbinden van professionals en op weer een ander moment kiezen we voor werkgevers omdat zij een belangrijke rol spelen bij het signaleren van geringe basisvaardigheden.
Tot slot richten we ons soms ook op de gemeentelijke organisatie. Dit kan bijvoorbeeld door een interne bewustwordingscampagne tijdens de Week van Lezen en Schrijven.

**Financiën**
Financiering van de activiteiten is mogelijk vanuit de bestaande budgetten. Soms wordt met andere beleidsterreinen en/of andere partners een bepaalde actie bekostigd.

**Risico's**
We voorzien de volgende risico's:

1. Financiering van volwasseneneducatie komt uit een Spuk, de zogenoemde WEB-middelen (Wet educatie en beroepsonderwijs). Het voornemen van het kabinet is om alle Spuks over te hevelen naar het Gemeentefonds en daar een korting van 10% op in te voeren. Dit geldt in principe ook voor de Spuk WEB. Bij overheveling naar het Gemeentefonds zijn er twee mogelijkheden:
   - Algemene Uitkering (AU) in het Gemeentefonds;
   - Bijzonder Fondsuitkering (BFU) met daarin gekoppeld landelijke resultaatafspraken.

   OCW wil voor de WEB inzetten op een BFU vanaf 2026 – waarschijnlijk gecombineerd met een Decentralisatie uitkering aanpak van laaggeletterdheid. Op basis van een ambtelijke uitvraag bij contactgemeenten (waaronder Zwolle) hebben VNG/Divosa bij OCW sterk bepleit om de Spuk WEB te behouden en de 10% korting niet in te voeren.

2. De Decentralisatie Uitkering aanpak Laaggeletterdheid (2020 -2024) hangt samen met het Rijksprogramma Tel mee met Taal. Dit programma is per 1 januari 2025 afgesloten. Voor 2025 is er vanuit OCW een toezegging dat er vanuit de begroting van OCW 5 miljoen (landelijk) beschikbaar komt voor de Decentralisatie Uitkering aanpak Laaggeletterdheid. Eveneens is er vanuit SWZ voor 2025 een toezegging van 1,5 miljoen (landelijk).

Beide ontwikkelingen zijn van invloed op de aanpak op de langere termijn. De onzekerheid die dit met zich meebrengt, reguleren op de volgende manieren:

- Er is nog een restant WEB budget uit voorgaande jaren beschikbaar. Dit budget zetten we optimaal in door prioriteiten te stellen, waarbij de focus ligt op de volgende aandachtsgebieden: werk en inkomen, financiële (zelf)redzaamheid, gezondheid en de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid. Elk van deze gebieden is essentieel en draagt bij aan het bevorderen van kansengelijkheid.
- We brengen de deelnemers aan formele volwasseneneducatie gericht in kaart. Hierdoor kunnen we beter bepalen welke groepen prioriteit hebben voor deelname aan volwasseneneducatie, waarbij we rekening houden met de eerdergenoemde aandachtsgebieden. Dit biedt ons de mogelijkheid om het aanbod te concentreren op diegenen die het meest baat hebben bij ondersteuning en versterking van basisvaardigheden.

- We intensiveren de samenwerking met en tussen maatschappelijk organisaties, en intern met aanpalende beleidsvelden. Ook werken we samen met de provincie Overijssel op de programma's gericht op het versterken van basisvaardigheden. Tot slot liggen er kansen binnen de Arbeidsmarktregio (basisvaardigheden). Het samen optrekken leidt tot een grotere impact, een bredere dekking en een effectievere inzet van middelen. Voorbeelden hierbij zijn het oprichten van een Taalambassade voor ervaringsdeskundigen in de regio en een gezamenlijke impactvolle communicatiecampagne gericht op het herkennen van geringe basisvaardigheden bij inwoners met Nederlands als eerste taal door professionals.

**Vervolg**

- Er wordt uitvoering gegeven aan de acties uit de Uitvoeringsagenda basisvaardigheden.
- Elk jaar wordt de Uitvoeringsagenda bijgewerkt en aangevuld met acties of ontwikkelingen, waarbij het college de bijgewerkte versie vaststelt. De raad wordt daarover jaarlijks geïnformeerd.
- De raad ontvangt eind 2025 een volgende update ten aanzien van toezegging 881.

**Openbaarheid**

Deze Raadsbrief en Uitvoeringsagenda zijn openbaar.

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer